تەوەری دەنگکان سەبارەت بەکاری هەوزی ... نووسەر: هژن

کورتەیەك بە ناساندنی هەوزی :

هەوزی دیاردە و بوونکی مژوویی و جیهانیی هەیە، هەرچەندە زەر جار ەنگ و دەنگی سەردەمی سەرهەدانکەی خی گرتووە؛ هەندك جار وك خکەمکیی ئایینی گروپ ئایینی و ەەویەکان دەرکەوتووە و هەندك جار وك خکەمکیی خەکی و گوندکان دەرکەوتووە و هەندك جاریش وك خبەسی کەم هاوچەرخکان لە سەردەمی جنگکان و قاتوقیی وشکە ساەکان دەرکەوتووە، بەام لەنو هەموو سەردەمکان هەوزی و بیرکە و ئاوزی ژییانی هەوزیی بجەرك بوونی هەبووە .

لەنو ئەم ەژگارش لە هەرەمی کوردستان خریکە لەنو دەرووونی قیرانە ئابووریی و کولتووریی و مەاڵیی و امیاریی و جنگیی-سەربازییەکان بجەرەك هەروزییەکان و بیرکەی هەوزی کەمایەتیی وك ئەتەرناتیفك خی دەردەخاتوە. سایتی دەنگکان وك بندگەی دەنگ ەشنبیر و ەخنگر و نازی و بەهەوستکان بە ەشنایی خستنەسەر مژووی بزووتنوە و بیرکە هەوزییەکان لە هەرەمی کوردستان و ناوچەکە ئەم تەوەریەی بە گفتگۆ و لەدوان لەو بارەوە کردووتوە، بە هیوای سەرهەدان و دروسبوون و دروستکردنی دیالگ و لەدوانیی جماوەریی و کەمایەتیی لەبارەی هەوزی و بزووتنوەی هەوزی وك ئەتەرناتیف.

لەردا بە زنجیرە وەامی نووسەران و چالاکوانانی بواری هەوزی بەاو دەکینەوە.4

بەەز: هژن

دەنگکان- سەرەتا ئاگەر بکرێت کورتەیەك لەبارەی ابووردووی چالاکی خت و ئاراستەی بیرکردنوەت بە خوێنەران بگەیتەوە؟

هژن : سەرەتا زەر سوپاس بە ئەوە کە تەوەریکتان بە هەوزی و هەوزییەکان تەرخانکردووە و بە دیاردەیکی مژووی و کن و

هەنووکەیی کۆمەڵی هەژمەی کوردستان و خەرهەڵاتی ناوین گرنگیتان داوە، دەستان خۆش بێت و ئومێدوارم سایت و ڕۆژنامە و کتاڤە میدیاییەکانی دیکەش لە ئێوە چاوبکەن و ئێم بابەتە بوروژێنن. هەر ئاوا سڵاو و ڕێز بۆ خوێنەرانی هەژای سایتی دەنگەکان، کە کاتی خۆیان بۆ خوێندنەوەی ئێم دیمانەیە تەرخاندەکەن.

من ناوم هەژن و لە نێوەڕاستی دەهەی هەشتای سەدەی ڕابوردوو بەم ناوە دەنووسم و یەکەمین دەرکەوتنم لەنێو بزاوتەوە و گۆڤارەکان بۆ ساڵی ١٩٨٩ دەگەڕێتەوە، ئێو کات لەنێو ئوردووگەکانی ئێران بۆ گۆڤاری سروە، بزاوتەوەی ئاڵای شۆڕش و گۆڤاری ئاوێنە فرێتر لە بوار زمان بابەتم دەنووسی و هەرچەندە ئێگەر باش لەیادم مابێت، یەکەم جار ساڵی ١٩٨٦ بابەتێکم بۆ ڕۆژنامەی هاوکاری نارد. ساڵی ١٩٩٢ تاکو ١٩٩٣ لە هەولێر هەواڵنێری بزاوتەوەی (بزووتنەوە) بووم و دواتر ساڵی ١٩٩٧ بۆ دواوە لەنێو هەر دوو گۆڤاری (ژیلەمۆ) و (دالیان) و پاش ئێوان لەنێو سایتێ کوردییەکان نووسینەکانم بزاودەکەمەوە. ئاراستەی بیرکردنەوەم لە ڕابوردوودا بەم ڕیزبەندییە بووە، ساڵی ١٩٨٣- ١٩٨٦ وەک کۆمەڵەی ڕەنجدەران و ساڵی ١٩٨٦ – ١٩٩١ وەک کۆمەڵەی زەحمەتکێشان و ساڵی ١٩٩١-١٩٩٣ وەک کۆمونیزمی کرێکاری و ساڵی ١٩٩٣-١٩٩٩ وەک کۆمونیستێکی شورایی و ساڵی ٢٠٠٠ تاکو ئێستا وەک ئەنارکیستێک بیردەکەمەوە، بەڵام هیچ کات لەو سەردەمانەدا کتومت وەک هەمووان بیرمنەکردووەتەوە و هەمیشە جیاوازی بچوون و دیتنی تایبەت بخەمم هەبووە و لە هەموو سەردەمەکاندا بە "ئەنارشیست/ فەوقەوی" ناوزەدکراوم و هەردەم لەتەک دیسپلین و گوڕایەیی ڕێکخراوەیی و بیارە هیرارشیی و نەوەندییەکان گرفتم هەبووە و بەرەنگاربووم. ڕاستی لەلای ئێوان بوو، من بۆ سروشت ئەنارکیست بووم، بەڵام هوشیاریی ئێوەم نەبووە، کە ئەنارکیستبوونی خەم ببینم و دەرکبکەم و تەنانەت زەر جار دژی ئێو ناوزەدکردانە لە ئائەنارکیستبوونی خەم پەداگریمکردووە.

لەبارەی چالاکی مەیدانی خەم لە بواری تێکۆشانی جەماوەریی، دەتوانم هەر بۆ نێوەڕاستی دەهەی هەشتای سەدەی ڕابوردوو بگەڕەمەوە، ئێو کات لەژێر کارایی ڕادیۆ کۆمەڵەی زەحمەتکێشانی ئێران بەردەوام بۆ یەکسانی ژن و پیاو پاگەندەم دەکرد. دواتر لەنێو ئوردووگەکانی ئێران لەتەک کۆمەڵێک هاوڕێی دیکە کۆتینە پاگەندە بۆ پەداویستی شورای پەنابەران لە بەرانبەر شورایەک کە دەوڵەتی ئیسلامی ئێران لە کۆسانی ڕیش سپی و ئیسلامگەرا دروستیکردبوو. دواتر لە ساڵی ١٩٩٢ تاکو ساڵی ١٩٩٥ ئێندام و چالاکی یەکێتی بکاران و کۆمەڵەی

ئاوارەکان لە هەولێر بووم. ساڵی ١٩٩٥ کاتێک کە گەیشتمە ئەوروپا سەرەتا بە ماوەی دوو ساڵ لەتەک شورای پەنابەرانی عیراقی چالاک بووم و پاش ئەوە هەوماندا ڕێکخراوەک وەک ئێتەرناتیف بە پەنابەران دروستبکەین، بەداخەوە ئەو هەوڵە لە کێبووەوە سەرەتاییەکانی واوەتر نەچوو، هەکارەکش ئاراستەی ناسیونالیستی هەندێک کەس بوو، کە بەتەمابوون زمانی کوردی تاکو دەوڵەتی کوردی بکەنە ئەرکی ئاوا ڕێکخراوەک؛ ئەستاش پێشنووسی پڕۆگرامەکەی لەلای من پارێزراوە، کە ئامادەکردنی بە من سپێردرابوو.

دەنگەکان – "بزووتنەوەی هەرەوزی" ئەم دەستەواژەیە بە تە چی دەگەیەنێت ؟

هەژن : بە منەک کە هەرەوزی کۆمەڵایەتی بە بەردی بناخەی ئێتەرناتیفی سیستەمی مشخۆریی و تاڵان و گەندەڵی و کرێگرتەکردنی مرۆڤ دەزانم، واتە خاڵی دەستپێکی گەڵانەوەی مرۆڤ بە بنەما سروشتییەکانی ژیانی کۆمەڵایەتیی و مرۆییبوونەوەی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان و خاڵیبوونەوەمان لە بەبەتبوونی مرۆڤ بە سیستەمی هاميارییە، واتە دابڕانی مرۆڤ لە لەخۆنامۆییەک ، کە سیستەمی چینایەتی بە باڵای مرۆڤی بەیو.

دەنگەکان – بە بەچوونی تە هەرەوزییەکان ئامرازی یەفەرمکردن یان ئێتەرناتیڤن؟

هەژن : پێش ئەوەی لە تەوانینی خەوە یەفەرمیستبوون یان ئێتەرناتیڤبوون دیاریبکەم، لەوانیە پێویست بێت، کە بە گوترەی دیتنی خۆم لە چەمکی یەفەرم بدوەم. بەدواخەوە لەنەوان دیتنی ئایدیەلۆجیانەی چەپ و ڕاست چەمکی یەفەرم لە خۆی خاڵیکراوەتەوە؛ یەفەرم واتە داشتنەوەی بیار و ڕێکوتنەکان، هەر داشتنەوەیەک دەکرێت نیگەتیڤ یان پۆزەتڤ بێت و پۆزەتیڤبوون و نیگەتیڤبوون بە بڕژەوەندی و خواست و چاوەڕوانی و دیتنی چین و تەوژە کۆمەڵایەتییەکان و لەوانیش وردتر بە هوشیاریی هەر تاکەکەسکەوە پەیوەندی هەیە. هەم باشترکردنی گوزەرانی چین و تەوژە کۆمەڵایەتییەکان یەفەرمە و هەم بەینی خزمەتگوزارییەکان و مووچەی خەڵک یەفەرمە؛ یەکەم لە بڕژەوەندی نەداران و بەدەسەاتانی کۆمەڵە و دووەم لە بڕژەوەندی داراکان و دەسەاتدارانی کۆمەڵە، هەر ئەوەی کە ئێستا لە هەرێمی کوردستان ووددات [بەینی مووچەی خەڵک، هەوڵی تایبەتییکردنەوەی کەرتی تەندروستی و پەروەردە و خوێندن] یەفەرمە

لە بەرژەوەندی کەمپانیەکان و دەسەڵاتداران.
بەڵام ئەوەی کە هەرەوزیەکان یەفەرمیستن یان ئینتەرناتیف، لەڕدا دەبێت یەفەرم لەنێو تێکوانینی چەپ بخونینەوە، کە هەرچی خێکی زەحمەتکێش بە توانا و تێکۆشانی ئاژانەی خێی بەدەستیبهێنێت، لە مۆزوودا چەپ بە یەفەرم ناویبردووە و زۆر جاریش ڕێتکراوەتەوە، بەو بیانووەی کە تەمانی سیستەمی چینایەتی درۆزترەکاتەوە، هەبەتە ئەو پاگەندەیەی دوایی زیاتر لە زگی تۆری وردەبۆرجوایەوە دەردەچێت. بەڵام ئەوەی کە سەرەنجام بەدەسەاتگەیشتنی کەمەك جەنەاڵ، یان پارتیەك تەواوبووبێت، بە شێش وەناکراوە .

بە دیتنی من یەفەرمکردنەوە بە خێی نیگەتیف نیە، بەکو ئەوە جۆری یەفەرمکردنکەیە کە نیگەتیڤبوونکە دیاریدەکات. کەمکردنەوەی ماوەی کرێگرتەیی (ماوەی کار)، زیادکردنی بەشی بەکرێگریدراو لەنێو پرۆسەسی بەرهەمهێنان (کرێ و مووچە)، بە واتایەکی دیکە کەمکردنەوەی قازانج و سوودی مشخۆران و سەرمایەداران و دابینکردنی خزمەتگوزاری و بیمە کۆمەاێتیەکان، کە هەر هەمویان چ لە ئابووردوو و چ ئێستا تەنیا بە تێکۆشانی هەر ئاژەڵی جەماوەری و کۆمەاێتیی بەدەستهاتوون، یەفەرمن و یەفەرمی پاڕێتیف، هەر ئاوا هەنگاوەك لە شێشی کۆمەاێتی، شێشەك کە لە کەی هەنگاوە ورد و بنەڕەتیەکانەوە سەروەری و سیستەمی چینایەتی دەخاتە ژێر پرسیار و ئۆفسانەی هەمیشەییبوون و نەمربوون و پەداویستیبوونی ئاوا سیستەمەك کاە و پووچەڵدەکاتەوە.

لەبەرئەوە و لەسەر بنەمای ئەو دیتنانەی سەرەوە، من بزووتنەوەی هەرەوزی بە ئینتەرناتیف دەزانم و بە کولتووریبوونەوە و هەنگدانەوەی هەرەوزی کۆمەاێتی لەنێو وردترین و سەرەتاییترین پەیوەندی و ژیان و بوونی کۆمەاێتیی کۆمەڵ، هەر گەانکی پاڕێتیف ئێستەم و هەر هەوڵەك چ بە پاگەندەی یەفەرمیستی و چ بە پاگەندەی "شەشگەیی" دەبەتە زەمینەیەکی لەبار و قۆزراوە بە جێکۆتکردنی هەنگاوەکانی هێوتی نۆزمی نوێی بازار/ نیئۆلیبرالیزم.

دەنگەکان – بە پشتبەستن بە کامە بنەما و ئۆزموون هەرەوزیەکان دەخرێنە خانەی ئامانجی بزووتنەوەی یەفەرمیستی یان خزمەتکردن بە مانەوەی سیستەمە چینایەتیەکە ؟

هەژێن : پشتر بە یەفەرم و ئینتەرناتیڤبوون یان شەشگەبوون ئاماژەمدا، ئەوە بوونە لە کتواردا کە یەفەرمیستبوون بە واتای

خزمەتکردن بە سەروەری و سیستەمی چینایەتی یان شۆشگێبوون دیاریدەکات. لەو باوەڕە پەویست بە لێکۆڵینەوە و گەڕانی زۆر لە دوای بۆگۆ ناکات، سەردەمی پێش سیستەمی بەرجوازی و تەنانەت تاکو سەدەی نابوردووش کە لە زۆربەی کەمینە کولتوریەکان ئەوانەی کە ئێم دەژانە لەنەو دەزگەکانی میدیای سەروەر و تەنانەت سەر زمانی زۆرێك لە چەپەان بە "دواکەوتوو" و "ناپیشەسازیی" و "نامەدەرن" ناودەبردرێن، هەروەزی کەمایەتیی بەهەز و باو بوو، مشەخۆریی و سەرمایەداریی و گەندەڵی و تاڵانی و جیاوازی ئابووریانە و کولتووریانەی چینایەتی زۆر کەم بوو، هەر بۆیە ئادەی کە سیستەمی بەرجوازی جەکەوتە بوو و توانیوویەتی کەمایەتیی ببڕێتەوە و ببڕێتە بەشەك لە کولتووری خۆی، بە هەمان ئادەش هەروەزی و خەکەمەکیی کەمایەتیی کابووتەوە و ناکەمایەتیی بووتەوە و بنەمای کولتووریبوونی خۆی لەدەستداوە. دیسانەوە بە گوێرەی هەمان هاوکێشە، کابوونەوە و لەنەوچوونی لێکخستن و پەیوەندی و کولتوور و بیرکردنەوە و ئاوەزی بەرجوازی بە سەرهەڵدانەوە و هەزگرنەوە و کەمایەتییبوونەوە و کولتووریبوونەوەی هەروەزی کەمایەتیی و ئابووریی پەیوەستە.

دەنگەکان – کەسانێك ئاوای دەبینن، ئێم کارە هەروەزییانەی کە لە ناوچەی خانەقین دەستی بە براوە، لە بنچینەدا کاری دەستات و دەبێت فشار بە دەستات ببڕێت لە جیاتی کاری هەروەزی. ئەی ئەوە ئەوە چۆن دەبینن؟

هەژار : لەوانەیە لە یەکەمین تەماشاکردن بابە وردبوونەوە و گەڕانەوە بە مێژووی هەروەزی و خەکەمەکیی و خەبەسی ئابووریی و کەمایەتیی کە پێشینەی گشت کەمینە مرۆیەکانە و بە سەرکەوتنی سیستەمی بەرجوازی و جیهانگیریی لێوتی نوێی بازار پاشکشێکردووە و لەنەوبراوە، پرسەکە ئاوا دەربکەوێت؛ لەوانەیە تەنیا وەك چارەسەری نەدانی مووچە لە ئێستادا ئاوا دەربکەوێت، بەڵام چالاکیکردن و پەردان بە هەروەزییەکان بە ئامانجی زیندووکردنەوەی پەیوەندییە کەمایەتییە ئاسایەکان و ئاشتەوایی و تەبایی کەمایەتیی و گەڕانەوە بە سەر یاسا و لێکەوتنە کەمایەتییە زادەکانی سروشتی هاوخەمیی و هاوپشتی نەوان-مرۆیی مرۆڤەکان، ئیتر هەروەزییەکان وەك هاریکاری سیستەمە ئامیاریەکە دەرناکەون و نابیندرێن و بە دیتنی من لە هیچ بارێکدا هەروەزییەکان ناکەونە خزمەت لێوتی نەزمی نوێی بازار. ئەگەر لە سەردەمی سەرمایەداریی دەوڵەتی دەوڵەتانی وەك جەزائیری پاش ئامانیی داگیرکەران و

یوگسلافیای سەردەمی (تیتۆ) تاکو ئەدیک توانرابێت لەژێر هەژموونی دەسەڵاتی تاکپارتیی هەرەوزیەکان بخرێنە خزمەت دەوڵەت، بەڵام لە ئەم سەردەمی جیهانگیری ڕووتی نەزمی نوێی بازار (نیئۆلیبرالیزم) نە لە ئەمریکا و ئەوروپا نە لە هەرەمی کوردستان وەک فەرمانداریەکی پاشکۆی ئەوان، هەرگیز و چیدیکە هەروەزی ئابووریی و کۆمەڵایەتیی ناکۆتە خزمەتی سیستەمەکە و دەسەڵاتداران. بە کەسانێک کە سروشتی ڕووتی پەرەسەندن و کارکردنی نەزمی نوێی بازار تێدەگەن، هەکاری ئۆش ئاشکرا و ئاسانە؛ جیهانگیریی ڕووتی نەزمی نوێی بازار (نیئۆلیبرالیزم) تەنیا بەلاوازکردن و لەناوبردنی پێوەندییە کۆمەڵایەتییە ئاسیەکان و بنەما کولتووریەکانی ئەو پێوەندییانە و بە ئەفسانەکردنی هەرەوزی کۆمەڵایەتیی و ئابووریی لەنەو ئاوەزی تاکی سەرەتای هەزارەی سێیەم دەتوانێت پێلبهاوێت و سەرکەووتوو بمێنێتەوە و بوونی خۆسەپێنەرانەی خۆی بپارێزێت، چونکە هەرەوزی ئابووریی و کۆمەڵایەتی واتە لەدان لە بنەماکانی بازار، لەناوبردنی زەمینەکانی مشەخۆریی و گەندەڵی و چەپاوە و ملهوڕی ئامیاریی، کە شوناس و کۆکی نیئۆلیبرالیزم پێکدەهێنن.

دەنگەکان – چۆن دەتوانین هەرەوزیەکان بە ئێتەرناتیڤ ببینین، ئەو گۆڤانە پێزەتیڤانە چین، کە هەرەوزیەکان وەک ڕووتکەرەوەی کردەوەیی سیستەمە چینایەتییەکە نیشاندەدەن، چ کارایەکیان لەسەر خەراکردن و بەهێزکردنی ڕووتی گۆڤانی کۆمەڵایەتی و کولتووریی و ڕۆشنبیریی گشتی دەبێت ؟

هەژین : بە ئەوەی بتوانین پێزەتیڤبوونی هەروەزیە ئابووریی و کۆمەڵایەتیەکان ببینین، پێویستە لە بڕانبەرکەی ئەوان لەتەک ڕووتی جیهانگیری نەزمی نوێی بازار و ئەو ڕۆگریە ئابووریی و کولتووریانە سەنجبدەین، کە بوونی هەروەزیەکان بە سیستەمەکە لەنەو هەر کۆمەڵێک دروستیدەکەن. وەک پێشتر ئاماژەمدا، هەرەوزی و نەزمی نوێی بازار دوو لای هاوکێشەیەکی پێچەوانەن و بوونی یەکەکیان ڕەتکردنەوەی ئەوی دیکەیانە. وەک گوتم هەرەوزیەکان بەوابەخبوون و ڕزگاربوونی تاکی نەدارکراو و بەدەسەڵاتکراو لە لەخەنامەیی ڕزگاردەکەن، لە بنەماکانی بازار واتە کێن و فرۆشتن دەدەن، زەمینەکانی گەندەڵی ئابووریی و ملهوڕیی و دەسەڵاتخوازیی ئامیاران لەنەودەبەن، قەیرانە مۆراڵیی و کولتووریەکان چارەسەردەکەن، ئاشتەوایی کۆمەڵایەتیی و تەبایی جەماوەریی دەگەڕێنەوە، کە گۆڤانەوەی ئەو بوونە کۆمەڵایەتییانە، واتە پووچەڵکردنەوەی هەوە و

پەلوپۆهاویشتنەکانی نەزمی نوێی بازار، واتە پووچەڵکردنەوەی پاگەندەی "جەنگی کولتوورەکان"، کە هێرش و نەخشی بیلدربێرگ بۆ خۆشکردنی ڕێگەکانی کۆمەڵایەتییبوونەوە و کولتووریبوونەوەی نیئۆلیبرالیزم دەبینێت. وەك پێشتر گوتم بەو هادەی کە هەرەوەزی و خەکەمەکیی ئابووریی و کۆمەڵایەتیی پەردەسڕنتەوە و دەگەڵتەوە و دەبێتەوە بە کولتووری تاکی چین و تۆژ نەدارکراو و بەدەستەاتکراوەکان، بە هەمان هادەش گەڵانی کۆمەڵایەتیی پێزەتیف لە بەرژەوەندی چین و تۆژە زەحمەتکێشەکان هووەدات و بەو هادەیش کە گەڵانی کۆمەڵایەتی پێزەتیف هووبدات، گەڵانی کولتووریی پێزەتیف هووەدات و وەك دەزانین هەر گەڵانێکی پێزەتیفی کولتووریی دەبێتە بەهێزکەری ڕەوتی ڕەشنبیری و ڕەشنبیربوونەوەی تاکەکانی کۆمەڵ، ڕەشنبیر بە واتای دەرخکردنی دەقی نووسینی ئەم و ئەو نا، بەڵکو بە واتای خەبیرکردنەوە و وردکاری تاك لەنەو کایە هزرییەکان؛ بە خەبیرکردنەوە. لێرەدا دەتوانم هەرەوەزی ئابووریی و کۆمەڵایەتیی بە لەکەمەتیفی شەمەندەفەرێك، فارگۆنەکانی شەمەندەفەرەکە بە کولتوور، گەشت و ئامانجی سواربوونی گەشتکەرەکان بە ڕەشنبیری بچوێنم، کە بە بەگەڵکەوتنی لەکەمەتیفەکە فارگۆنەکان لە سوێنی خۆیان دەجووڵێن و بە جوانی فارگۆنەکان لە جێی خۆیان سەرنشینەکان/ گەشتیارەکان لەو شوێنە نزیکدەبنەوە، کە ئامانجیانە؛ ڕەشنبیری و خەبوونەوە.

دەنگەکان – چ ئاسە و ئامانجێك لە سەرهەڵدانی بزووتنەوەی هەرەوەزی لە هەرێمی کوردستان و خەرهەڵاتی ناوین دەبینیت ؟

هەژن : وەك گوتم، ئەگەر بیاربێت ئەمە ئامانجەکی پێزەتیڤمان لەبەردەم خۆمان دانابێت و خوازیاری بەدیهاتنی بین و پێویست بێت چالاکی بە بکەین، ئەوا هەنگاوی یەکەم دروستکردنی هەرەوەزیەی ئابووریی و کۆمەڵایەتییە جماوەرییە سەربەخۆکان دەبنە پێداویستی گەیشتن بەو ئامانجە. بەجگە لەوەش من بە گەڵانەوەی هەرەوەزی کۆمەڵایەتی و بە کولتووریبوونەوەی گەشبینم، چونکە ڕەگەکی زیندووی لەنەو قوڵایی کولتوور و پێکهاتەی کۆمەڵایەتیی کۆمەڵ خەرهەڵاتییەکان هەیە و هەشتا بە هادەی ئەمریکای باکووریی و ئەوروپا نەزمی نوێی بازار (نیئۆلیبرالیزم) لەنەو کولتوور و کۆسایەتی تاکەکان بە تەواوەتی ڕەگی خۆی دانەکوتاوە و هەشتا ئەزموون و یاداوەریی هەرەوەزی کۆمەڵایەتیی چەند دەهە و چەند ساڵی پێشووتر لەنەو هەش و ئاوەزی خەڵك نەسڕاوەتەوە و وەك ژیلەمۆی ژێر خۆشەمەش بە فووێك دەگەشتەوە و ئاگردانی بزووتنەوە و

بەرهەمهێنانی کۆمەڵایەتیی بەرانبەر ملهوڕیی و چەپاوکەریی نەزمی نوێی بازار گەرمدکاتەوە و بەسەر دەسنیتەوە.

لەم بارەوە دەتوانم بڵێم، زیاتر لە هەرەمی کوردستان هەشتا هەروزی وەك دیاردەیەکی کۆمەڵایەتیی لەنێو کۆمەڵە گەورەکانی خەرهەڵات لەوانە چاین و هیندوستان و پاکستان و بەنگلادیش و ئێران و وڵاتانی جیاوبووی ڕوسیە و ئێران و تورکیە و لە هەموویان زیاتر لە سایەی خەباتوبەریی "ئۆژاوا" بوونی هەیە و زەر جار هوشیارانە ئاراستەدکرێت و هەشتا بەشکە لە بزووتنەوەی هوشیارانەی کۆمەڵایەتیی.

دەنگەکان – لە ڕووی مێژوویەوە، ئایا بزووتنەوەی هەروزی لە ناوچەی لەدایکبوون و ژیانی خۆت هەبووە یان بەخۆت تاکو ئێستا لەنێو هەروزییەك ژیاوی ؟

هەژن : بڵێ، بەپێی خۆشی یاداوەرییەکان، سەردەمی منداڵیی و هەرزەکاریی من لەنێو شەویەك لە هەروزی گوزەراوە، هەبەتە هەروزیی سروشتییانە و تاکو ئادیەکیش ناچارییانە. بەچی سروشتییانە و ناچارییانە؟
بە بەچوونی من، وەڵامدانەوەی ئەم پرسیارە ئاسیەکی زۆرتر دەخاتە بەرچاوی ئەمە و ئەرك و شەوازی کار و زۆکخستن و هەنگاونانی چالاکانی ئەو بزووتنەوە زۆرتر دەکاتەوە. وەك دەزانین کۆمەڵە خەرهەڵاتییەکان بە کۆمەڵی هەروزی ناسراون و تاکو ئێستاش هەر ئاوا پێناسەدکرێن و بەداخەوە زەر جار لەلایەن بەناو دژانی ڕەوتی جیهانگیری نەزمی نوێی بازار ئەو هەروزبوونە نیگەتیڤ وێنادکرێت.

ئەمە زادەی کۆمەڵ و پێوەندییە هەروزییەکانین، هەشتا بەخشینەوەی بەروبووم کشتکارییەکان و میوە لەنێو ئاوزی گوندییانەی ئەمە، هەشتا (کاس هاوس)ی کۆمانکانی شار لەنێو یاداوەریی منداڵیی ئەمە زیندوو ماوە. ئاستە هەروزی لەنێو کۆمەڵی ئەمە بنەمایەکی سروشتی هەیە، واتە جەرکە لە گۆشکردوویی ناچارییانەی خەکەمکییە ئاژێیەکەی پێشینەمان و لە هەندەك ناوچەی خۆکی بوون و تایبەتمەندییەکی خۆکی لەخۆگرتووە، یان بگشتی بوونکی ئایینی و پیرزی ئایینی لەخۆگرتووە، کە ئەوش ئاساییترین کاردانەوەی کولتووریی هەر کۆمەکە بە پاراستنی نەریتکانی، کە بە مانەویان پیرزیان دەکات و بەرگکی ئایینی بە باڵیان دەبرێت.

بەڵام هاوکات وەک بیستوومانە لە دەهەکانی پێش و پاشی نەوەاستی سەدەی ڕابووردوو لە هەندێک ناوچەی هەرەمی کوردستانی ئێستا وەک ناوچەی دوکان، قەرەداخ و بازیان و گەرمیان بەزووتنەوەی ئامانجدارانە و هوشیارانەی هەرەوەزی هەبوون و سەریانهەڵداوە. لەرەدا من ناوهێنان و لێدوان لەبارەی ئەو هەرەوەزییانە بە هاوڵێیانێک بەجێدەهێڵم، کە زیاتر شارەزا و ئاگادار و تێنانێت لەو بارەوە یاداوەیی کەسیی خۆیان هەیە. بەڵام دەتوانم ئاماژە بە چەند نموونەیەکی دیکە بدەم .

کاتێک کە خەڵکی گوندەکانی ناوچەی هەرامان ئەو گوندانەی کە هێشتا ڕانەگوێزرابوون و سەرەتای جەنگی عیراق-ئێران بووە هۆی کۆچکردن و ئاوارەبوون و پەنابەربوونی خەڵکەکەیان، زۆربەی خەزانەکان لە شار و شارۆچکە و ئوردووگەکانی نزیک ناوچەی هەرامان نیشتەجێبوون. وەک دەزانین خەڵکی هەرامان لەسەر سێ بنەمای ئابووریی ژیاون و دەژین، پیشەوەریی دەستی، باخداریی و کشتکاریی، کە بەداخەوە بەهۆی جەنگ و ئاوارەبوون دوو دانەی دواییان لەدەستچوون و ئەو لەدەستچوونە بوو بە هۆی هەژاریی و کەم دەرەتانی خەڵکی هەرامان بەتایبەت لەنەو شار و شارۆچکەکان. وەک دەزانین لە عیراقی ئەو کات و ئێستاش بیمەی کۆمەڵایەتیی بوونی نییە، کەمەک و دەسگیرەیی بە کرێی سەرپەنا بوونی نەبووە و نییە. لە بارەکی ئاوادا خەزانە بێکار و بەدەرامەتەکان هووبەووی سەختییەکی زەر دەبنەوە.

بە ئەو مەبەستە خەڵکی گوندی تووشە بە گەانەوە و درێژدان بە کولتووری هەرەوەزیی هەر لە سەرەتای ئەو دەهەی هەشتای سەدەی ڕابوردوو واتە سەرەتای ئاوارەبوونەکە، کەبوونەوە و بەخێکەوتن و لەسەر ئەوە هێکەوتن، کە سندووقی کۆمەکی کۆمەڵایەتیی دروستبکەن و هەموو خەزانێک بگۆڕەی داهات و ئامادەیی و خەبەخشانە سااانە بەڵێک پارە بۆ سندووقە بدات، تاکو هەر کات کەسێکی هەژار پێویستی بە دەرمان و نەشتەریکردن هەبوو، یان تووشی پرسە و لەقەومان بوو، لەو سندووقە فریای بکەون و کۆمەکیبکەن. تاکو ئێستا ئەو سندووقە کۆمەکییە ماوە و ئارەزوومەندانە کەسانێک بەشداریدەکەن و سەرپەرەستیکردنیشی هەر ئارەزوومەندانە و بە هێزامەندی هەموانە. ئەگەر سەرنجبدەین، وەڕای ئاوارەیی و کرێچیبوونی زۆرینەی ئاوارەکان و بێکاربوون و نەبوونی سەرچاوەی مسۆگەریی داهات، تاکو ئێستا دیاردەی گەدایی و سەکسفرۆشی و دزی و .. لەنەو ئەو کەسانە نییە و بواری سەرهەڵدانی نەدراوە.

لە بارەی ئەزموونی خۆمەوە، بۆ بەخشم کۆتایی ١٩٩١ تاکو ١٩٩٥ لە

سلەمانی و هەولێر لەنێو هەژموونێكی ژیاوم، ڕاستە كێبووندەوەی ئەم كەمایەتیە هاوڕێ لەنێو ئاوا هەژموونێك ئامانج و ناچاریی تێكخراوەیی بووە. بەڵام هاوكات ئەم پێكهاتە هەموومان پەرتووكفرێشیمان دەكرد و هەر ئاوا كار و باری نێو ماڵیشمان هەر بە هەژموونی بوو و تەنانەت پشاك و كەوش و شمەكەكانیشیمان (هەبەتە پشاكی سەرەوە) هەر بشاك بوون لە بووندا هەژموونێكەمان. ئەم كەمایەتیە كەس بووین، زۆربەمان ئاوارەی كەركووك بووین، پشینەی كەمایەتیی و كولتووری و ئایینی و .. جیاوازمان هەبوو، بەڵام كەمایەتیەك گیان و خوون و ئارەزووی سۆشیالیستی بووین لەنێو جەستەیەكی هەژموونی و لە ئاپارتمانێكی هەژارانەی گەڕەكی تەیراوای تەنیشت (باخچەی كورد و عەرەب) دەژیاین. لەو خشتر ئەو بوو، هاوڕێیەكمان (هاوڕێ سیروان عەلی) یان ئەمەی بە ماڵی خێیان میوانی دەكرد یان بشە خواردنەكەی خێی دەهێنا و لەتەك ئەمە بشیدەكرد، چونكە داهاتی ئەمە زۆر كەم و مەمرەمەژی بوو و لەوانە لەو كاتەی ئابووقەی ئابووریدا یەكەك لە هەژارترین خێزانەكانی ئەو گەڕەكە بووبین. بەڵام ئەگەر هەژموونی كاركردن و ژیانمان پەكەوە نەبووایە، لەوانە بوو، ئەو ئەو حەوت كەسە ژیانێكی زۆر سەختر و تەنانەت تووشی دڕیسەری بوویانایە.

دەنگەكان – ئایا هەژموونیەكان تەنیا ئاووڕكردنی كەمەكی كەمایەتین، یان واوتر لەوە دەتوانن ببنە ئەتەڕناتیڤی بەرهەمهێنان و بەكاربردنی باوی بۆرجوازییانەی ئێستا؟

هەژن : وەك دەزانین و بینومانە و بیستوومانە، هەژموونیەكان لە هەنگاوی یەكەمدا وەك سەرهەدانێكی سروشتی و پشینەی ئاژەڵیانەی ئەمەی مرۆڤ خەكەمەكیی و فریاگوزاری و هاودەردی كەمایەتین، لە هەنگاوی دووەمدا پڕۆژەی بەرهەمهێنرانەی ئابووری و دوا جار هەوتەكی ئامانجدارانەی كەمایەتیی و ئابووریین. تاكو ئەوندەڕە كە من ئاگادارم، نەك یەقین، لە سەردەمی مەدەرنە و وەك كاردانەوەی هوشیارانە بە بەرگرتن بە هەوتی كەمایەتییبوونەوە و جیهانگیریی نەزمی بازار، پییەر جۆزیف پەدەن یەكەك لە تیۆریسیانی دیاری بزووتنەوەی هەژموونیی و سیستەمی ئاووڕی بەرانبەرانەی كەمەك و بانگەوازكاری هەژموونیە ئابووریەكان.

هەر ئاوا، لەم هەڵگاردا چەندین هەوڵی تیۆریی لە بارەی هەژموونی و بزووتنەوەی هەژموونی هەن و لەڕە و لەوێی گۆشكانی جیهان لەو بارەوە لەكەینەوە و شیكاریی دەكرێت و دەنووسرێت. لەوانەیە خراپ نەبێت، ئەگەر لەڕەدا سەرنجی خوێنەرانی كوردی-زمان بەهێی زانینی

زمانی عەرەبی و هەر ئاوا نزیکایەتی و لێکچوونی پێکهاتەی کۆمەڵایەتی کۆمەڵگانی خەرهەڵاتی ناوین بە پەرتووکك لە بارەی هەڵوەزیێکان ئابکەشم، کە نووسەرکەی کەسێکی عەرەبی-زمانی میسرییە و لە ساڵانی پاش ئاپۆینی خێکی میسر یەکك لەو بوارانەی کە لەسەریان کاریکردووە، بواری هەڵوەزیێکانە وەك ئێتنەرناتیف.
التعاونيات أداة للتحرر والتقدم، تأليف : سامح سعيد عبود*

بە بۆچوونی من، هەڵوەزیێکان و بەرهەمهێنانی هەڵوەزیی بناخەی ئابووریی سۆشیالیستیین و بۆیە پێدان بە پێوەندی و بەرهەمهێنانی هەڵوەزیی، ئەستەمە بتواندرێت کەرتەکانی بەرهەمهێنان کۆمەڵایەتیی / سۆشیالیزە بکرێنەوە و ئاگەر بنەما و کولتووریی هوشیارانە و ئاشنبیریی هەڵوەزی نەبێت، سەرئنجام هەر هەوڵێك بە کۆمەڵایەتییکردنەوەی بەرهەمهێنان و بەڕێوەبردن سەری لە دەرێت و ئێکخستنی ئابووری سەرمایەداریی دەوڵەتی دەردەچێتەوە.

بۆیە، بۆیە سەرکردنەوە، دەتوانم بڵێم بۆیە ئێتنەرناتیفکردنی هەڵوەزیێ ئابووریی و کۆمەڵایەتییکان، هەڵوەشاندنەوەی سیستەمی بازار و سەروەریی مشەخۆری ئەستەمە و ئاگایەکی دیکە لەبەردەم مرۆڤی ئازادیخواز و یەکسانیخواز و دادپەریخواز نەماوەتەوە. لەرەدا پێویستە دەخوازم ئاماژە بۆش بدەم، پێداگریی من و ئاوا تێوانینەك کە لەنێو ئاوەزی من دروستبووە، بە دیتنەوەی لەجیکی سروشتی گەڕانی قۆناخکانی کۆمەڵی چینایەتی دەگەڕێتەوە، کە هەموو گەڕانکان لە کۆمۆنی سەرتایی بە کۆیلایەتی و کۆیلایەتی بە فیئۆدالیزم و لەوێوە بە سەرمایەداریی، سەرتا هەنگاو و گەڕانکی ئابووریی بووە، کە بووە بە کولتوور و کۆمەڵایەتیی بووەتەوە، ئینجا توانیویەتی سیستەمی ئامیاریی خۆی جێگیربکات، هەر لەبەرئەویە کە گەڕانی قۆناخکانی سیستەمی چینایەتی یەك شێوە نەبوون و ئێو گەڕانە لە خاڵی سفر بە پێنج و پێنج بە دە و دە بە پازدە و ..تد ڕوویانداوە، بۆکو بە نموونە قۆناخی کۆیلایەتی لە خاڵی پاش سفر (کۆمۆنە) بە خاڵی حەوت یان هەشت (فیئۆدالیزم) سەریهەڵداوە و درێژبووەتەوە، هەر ئاوا (فیئۆدالیزم) لە خاڵی شەش پاش خاڵی پێنج سەریهەڵنداوە، بۆکو لە خاڵی دوو یان سێی (سەردەمی کۆیلایەتی) سەریهەڵداوە و درێژبووەتەوە و بەو جۆرە بە ئێم قۆناخە گەشەکردووەی بەرجوازی/ سەرمایەداری (واتە نیئۆلیبرالیزم) گەیشتووە. لەسەر هەمان بنەمای گەشە و پەرەسەندنی ئابووری و گەڕانی کولتووریی هەر ئێستا و لەنێو جەرگەی سیستەمی سەروەریی چینایەتی، کۆمەڵی ناچینایەتی سەرهەڵدەدات و ئەوەش بە

سەرهەڵدانی ئابووریيانە و کۆمەڵایەتییانەی کۆمەڵی داهاتوو [ئیتر ئەمە بە هەر ناوەڕۆك وێنا ببکەین] لەنێو مندالدانی ئەم کۆمەڵەی ئێستا و بە کولتووربووون و جۆکۆتبوونی دەتوانێت سیستەمی چینایەتی ئێستا بگەڕێت، بە واتایەکی دیکە سەرتا گەڕانی ئابووریی و کولتووریی و هۆشنبیریی پۆیستە و بەردی بناخەن، ئەگەرنا بەبێ ئەوە هەر هەوڵەك سەری لە شکستی ئاپۆینەکانی کۆمۆنی پاریس و ئۆکتۆبەری ١٩١٧ی ڕوسیە و ١٩٧٩ی ئێران و ١٩٩١ عێراق دەردەچێتەوە و بەجگە لە نائومیدی هیچی دیکە بەرهەمناهێنێت و هەر ئەو شکستانەن، کە ئەم هێژگارە ئەمە باجیان دەدەین و بوونتە هۆی نائومێدبوون و نامۆبوونی گشتی بەرهەمهێنەرانی ژیان لەسەر گۆی زەمین لە گەڕانی سیستەمی چینایەتی. بۆیە لێرەوە من هەڕەوزیە ئابووریی و کۆمەڵایەتییەکان بە مەتەڵ و بەردی بناخەی ئێستەرناتیفی سەروەری و مشەخۆری و دەندایەتی سیستەمی ئەم هێژگارە دەبینم. هەبەتە کاتێك کە ئامانجدارانە و هوشیارانە دەچینەوە نێو ژیان و بەرهەمهێنانی هەڕەوزی و ئاوا هەوڵێك بەبێ هەنگاوە کولتووریيەکانی ئێستەمە بتوانێت گشتگیر ببێت و ببێتە بەشێك لە ئاوەزی نوێی ئەم سەردەمە تاریکە. بەواتایەکی دیکە پۆیستە شان بە شانی پێکهێنانی هەڕەوزیە ئابووریی و کۆمەڵایەتییەکان، لە مەیدان و بواری کولتوور هەنراوە و شانیی گێڕك و چیرك و تەنز و پەند و گۆرانی و سروودەکان دەنگهەڵبڕن.

دەنگەکان – ئایا هەر ئێستا هیچ ئەزموونێکی کردەیی و جۆکۆتوو یان پەرەسەندوو لە هەرەمی کوردستان و خەرهەڵاتی ناوین دەبینیت ؟

هێژن : بۆیە، هەر لەو بارەوە، هەم لە هەرەمی کوردستان ئێستا نموونەی هەڕەوزیيەکانی خانەقین و هەم لە دەرەوەی هەرەمی کوردستان، وەك پێشتر ئاماژەمدا لەنێو کۆمەڵکانی دیکە هەڕەوزیی ئابووریی و کۆمەڵایەتی چ وەك کولتووری بەماوە و هەم پەرێژی ئامانجدارانەی کۆمەڵایەتیی بوونی هەیە؛ ئەوەی من ئاگادارم و بیستبێتم لە هیندوستان و تورکیە جۆرێك بانکی ئاووەر و کۆمەك و قەرزی بەبێ سوود لەسەر بنەمای (کۆمەکی ئاووەرانەی بەرانبەر Mutualism) هەن، سەدان هەڕەوزی و پەرێژی هەروزی کۆمەڵایەتیی و بەرهەمهێنەرانە هەن، لە سایەی خەبەرەوبەریی "هێژاوا"ش پەرێژە و هەوڵی هەڕەوزیی ئامانجدانە و ئێستەرناتیفانە هەن، کە لە بوونە کولتووریی و پێشینەییەکەی هەروزی لە سوریە و بەشە کوردنشینەکەی واوەترن. دەکرێت ئەمە وەك پاگەندە و هۆشنگەریی هۆشنایی زیاتر بخەینە سەر ئەو بزووتنەوە و هەوڵانە. لەو بارەوە دەتوانن سەرنجی

ئەو هەڕەوزییە لە ئیستانبول (KOLEKTİF 26A)** بەدەین، کە نموونەیەکی دڕوشاوەیە لە سەدان و هەزاران هەڕەوزی لە تورکیە چ لە بەشە تورکنشینەکەی چ لە بەشە کوردنشینەکەی (باکوور).
بە کورتی بە بچووکی من، ئەوەی دوو دەهە و نیوە بە "جەنگی کولتووڕەکان" پاگەندەدەرکرەت، لە کاتکدا جەنگی نەزمی نوێی بازارە دژی نەزمی کۆمەڵایەتیی و کولتووریانەی هەڕەوزی، بە واتایەکی دیکە لەناوبردنی بنەما هەڕەوزییەکانی هەر کولتووڕێك، واتە جەنگی بازار دژی هەڕەوزی ئابووریی و کۆمەڵایەتیی و هەوەشاندنەوەی و لەکدانی هەر کۆمەڵێك کە بنەمای هەڕەوزی تێیدا پەڕەبسەنێت وەك یوگۆسلاڤیا و ئەوانی دیکە هەر لەبەرئەوە و بە ئەوە بوو و دروستکردنی هەڕەکی دەندەی وەك (داعش) لەناو کەلاوەکانی جەنگی نەوخەی سوریە بە لەدانی ئەو هەڕەوزییانە بوو، کە لە سەرەتای ڕاپەڕینی خەڵکی سوریە چالاکانی وەك (عومەر عەزیز)ی گیانبەختکردوو*** دروستیانکردن و هەویان بە دان و هەر ئاوا لە سەروی هەموویەوە لەناوبردنی بزووتنەوەی هەڕەوزیی و ئابووریی ژینگەپارێز لەناو خەبەرەوبەریی "ڕۆژاوا" .
هەر ئاوا لە شارێك کە ئێستا من لێوە دژیم، سێ هەڕەوزی گەورە هەن، کە هەم خانووکانیان سەندراوەی **** (کۆمەڵایەتیکراوی) پاش جەنگی جیهانی دووەم بەتایبەت دەهەی حەفتا و هەشتای سەدەی ڕابووروون و هەم بەخەیان بە کاری هەروزی پشتدەبەستن و ئەندامانیان شەوێك لە ژیانی نا-فەرمانداریانە و نا-باوکسالارانە و نا-مشەخۆرانە و نا-بەکاربەرانەی چاولەگەران و ناسەروەرانە و نا- قووچکەییانە دژین و بوونەتە بنکەی کولتووری و ڕەشنبیریی بە بەشکانی دیکەی کۆمەڵ. هەر ئاوا لە سەرتاسەری ئەمەریکا و ئەوروپا لەم جەرە هەڕەوزییانە زەرن و لە زەربەی شار و شارۆچکەکان بوونیان هەیە.

دەنگەکان – چ پێشنیار و وانەیەك، ئەزموونکت هەیە کە بیخەیتە سەر ئەزموونی تاکو ئێستای ئەو هەڕەوزییانەی کە لە هەرەمی کوردستان هەن؟

هەژن : ڕاستی من ناتوانم لەم دووڕوە هیچ پێشنیارەك بە خەڵکی هەرەمی کوردستان بکەم، تەنیا شتەك کە دەتوانم بیڵەم ئەوەیە، ئەگەر هەر کەس لەناو یاداوەری خێ و دایك و باوکی و داپیر و باپیرانی بگەڕێت، دەیان نموونەی جوانی خەکەمکیی و هەروەزی کۆمەڵایەتی دەبینێتەوە و دەتوانێت هوشیارانە و ئامانجدانە لەناو ئەم ساتەی ژیانی خێ بیانژنێتەوە و ئاراستەیان بکات و بیانکاتە

بەردی بناخەی ژیانی خۆی بە ڕزگاربوون لە نەهامەتییەکانی نەزمی نوێی بازار / نیئۆلیبرالیزم و سەرتایەك بە بەخشووندۆ و خۆڕزگارکردن لە لەخۆنامەیی وەك نەخشیەکی کۆسایەتی و کۆمەڵایەتیی و ئاوەزیی تاکەکانی سەردەمی مەدەرن تاکو ئێستا.

دەنگەکان – دوا پرسیاری ئەم جارە، چ پەیام و ڕێنوێنییەکت بە چالاکانی هەرەوەزییەکان هەیە ؟

هەژن : تەنیا شتێك کە لەردا دەخوازم و بە گرنگ و چارەنووسسازی دەبینم، دوورەاگرتنی هەرەوەزییەکانە لە دوو هێو و دیاردە، ...
یەکەم: بوارندان بە کەسانی ناوبانگخواز و هەڵپەکەر، کە هەموو شتێك دەخەنە خزمەت و بەرژەوەندی حزبە کەسییە ملهوڕییەکانی خۆیان؛ بە ئەو مەبەستە پێویستە بە هەموو شێوەیەك هەرەوەزییەکان لە ڕێکخستنی باوی قووچکەیی ڕێکخراوە جەماوەرییەکان دوور ڕابگیردرێن و ئەو میکانیزم و شێوازانەی چالاکی و پێوەندی و ڕێکخستن پێڕەوبکەن، کە دەتوانن وەك فیلتەر و لەمپەرێکی ئازادیخوازانە لە خۆسەپاندن و کنەکردن و هەڵپەی کەسانی ناوبانگواز و مشخۆر ڕێگریبکەن.

دووەم : بە هیچ شێوەیەك بوارندەن هەرەوەزییەکان ببنە مەیدانی ڕامیاران بە کەکردنەوەی دەنگ بە گەیشتن بە پارلەمان و هەر ئاوا بە هیچ شێوەیەك نابەت بواری دەسەاتدارانی سەرتاسەری و ناوچەیی بدەن، کە ئامانجدارانە دەخوازن لە ڕێگەی کەمەککردنی پارەیی هەرەوەزییەکان دەستەمبکەن و ئاراستەبکەن و بیانکەن بە ئامرازێك بە سپیکردنەوەی سەرمایە ڕەشکانیان، ئەوەی بە دانی بەڵك پارە، بە دزی و تاڵانی و مشخۆریی خۆیان ڕەوایی ببەخشن و لەبەرانبەر بەڵك کەمێك بە هەرەوەزییەکان خەڵکی نەدارکراو و بەدەسەاتکراو شەرمن بکەن .

-_____

* بە خوێندنەوەی بابەتەکانی نووسەر لە بارەی هەرەوەزییەکان، سەردانی ئەم بەستەرە بکەن : http://www.ahewar.org/m.asp?i=12

مركز المحروسة للنشر والخدمات الصحفية والمعلومات
فريد زهران
قطعة رقم 7399 ش28 من ش 9 – المقطم – القاهرة
ت، ف : 002-02-25075917
e.mail : mahrosacenter@gmail.com

http://kolektif26a.org/category/languages/page/2 **

https://www.facebook.com/note.php?note_id=143690742461532 ***
https://tahriricn.wordpress.com/2013/08/23

**** بۆ پێچوانەی وێرگۆدراوی واژەی ”Occupy“ دەستبەسەرداگرتن، ئامانجی ئەو بزووتنەوە سەندنەوەی دارایی و کەرتکانی بەرهەمهێنان لە دەستەڵاتداران و سەرمایەداران، بەو جۆرە بە وێرگەرانی کوردی ئەو واژەیە (سەندنەوە) گونجراوترینە.

تەوەرەی دەنگکان سەبارەت بەکاری هەرەزی … نووسەر: عەلی مەحمود محەمەد

کورتەیەك بۆ ناساندنی هەرەوەزی :

هەرەوەزی دیاردەیەو بوونکی مێژوویی و جیهانیە، هەرچەندە زۆر جار ڕەنگ و دەنگی سەردەمی سەرهەڵدانکەی خۆی گرتووە؛ هەندێك جار وەك خەکەمەکیی ئایینی گروپە ئایینی و ڕەوییەکان دەرکەوتووە و هەندێك جار وەك خەکەمەکیی خڕۆکی و گوندکان دەرکەوتووە و هەندێك جاریش وەك خەبەسی کەمڕۆ هاوچەرخکان لە سەردەمی جەنگکان و قاتوقێیی وشکە ساڵکان دەرکەوتووە، بەڵام لەنێو هەموو سەردەمکان هەرەوەزی و بیرکە و ئاوەزی ژیانی هەرەوەزیی بەجۆرێك بوونی هەبووە .

لەنێو ئەم ڕەوتگارەش لە هەرەمی کوردستان خۆریکە لەنێو دەروونی قەیرانە ئابووریی و کولتووریی و مەڵایی و ئامیاریی و جەنگیی-سەربازییەکان بەجۆرێك هەرەوزییەکان و بیرکەی هەرەوەزی کەمایەتیی وەك ئەنتەرناتیڤێك خۆی دەردەخاتەوە. سایتی دەنگکان وەك بەندگەی دەنگە ڕەشنبیر و ڕەخنەگر و ناڕازی و بەهەوەستکان بە ڕەشنایی خستنەسەر مێژووی بزووتنەوە و بیرکە هەرەوزییەکان

لە هەرەمی کوردستان و ناوچەکە ئەم تەوەرەیەی بە گفتگۆ و لێدوان لەو بارەوە کردووتەوە، بە هیوای سەرهەڵدان و دروستبوون و دروستکردنی دیالۆگ و لێدوانێی جەماوەریی و کۆمەڵایەتیی لەبارەی هەرەوەزی و بزووتنەوەی هەرەوەزی وەك ئێتەرناتیف.

لەردا بە زنجیرە وێنامی نووسەران و چالاکوانانی بواری هەرەوەزی بەاو دەکەینەوە. 3

بەڕێز: عەلی مەحمود محەمەد

دەنگەکان – "بزووتنەوەی هەرەوەزی" ئەم دەستەواژەیە بە تە چی دەگەیەنێت ؟

عەلی مەحمود : بزوتنەوەی هەروەزی بوونی نییە , ئەوەی هەیە کاری هەروەزییە , ئەم شێوازە لە کارو چالاکی بە خێی بزووتنەوەی سیاسیەکان ئەنجامی دەدەن لە قۆناغێکدا دەستیان لە دەسەاتەوە دورە , بەم رێگایە دەیانەوێت ئەلتەرناتیفی خێیان بەشێوەیەکی سادە بناسێنن بە کۆمەگا .

دەنگەکان – بە بچوونی تە هەرەوەزییەکان ئامرازی ێیفرمکردن یان ئێتەرناتیڤن؟

عەلی مەحمود : هەم ئەلتەرناتیفی بچوکە لە بەرامبەر هەرشی نیو لیبرالیزم , هەمیش تاکتیکە بە ئەوەی کاری بە کۆمەڵ و هەروەزی لە کۆمەگادا برەو پێ بدەن.

دەنگەکان – بە پشتبەستن بە کامێ بنەما و ئەزموون هەرەوەزییەکان دەخرێنە خانەی ئامانجی بزووتنەوەی ێیفرمیستی یان خزمەتکردن بە مانەوەی سیستەمێ چینایەتییەکێ ؟

عەلی مەحمود : کاری هەرەوەزی دەچێتە چوارچێوەی ریفەرم و بەرەو رو بونەوەی ئابوری سەرمایەداری , ئابوری سەرمایەداری کار بەکەەکەی سەرمایە دەکات , لە قۆناغێکدا جیاوازییە چینایەتییەکان لە بەرز بونەوەدان , لەم بارودۆخەدا بەکاری هەرەوەزی بەرەو روی دەبیتەوە , ئەمە کارێکی مەزنە , وەلێ نابێتە ئەلتەرناتیفی ئابوری بە سستەمی سەرمایەداری.

دەنگەکان – کەسانێک پێیان وایە ئەم کارە هەرەوزیانەی کە لە

ناوچەی خانەقین دەستی بە براوە، لە بنچەدا کاری دەساتەو دەبەت فشار بە دەسەات ببرەت لە جیاتی کاری هەرەوزی. ئەی ئەوە ئەمە چەبن دەبینن؟

– عەلی مەحمود : ئەم بەچونە راستی تەدایە , دیارە مەژووی کاری هەرەوەزی لە کوردستاندا کەنە , لە گوندەکی وەکو حەسار لە ناوچەی کەرکوك جوتیاران ئامرازی جوتکردنیان بە هەروەزی کریوەو بەکار هەناوە بە رەنوەنی شیوعییەکان, سەەدان نمونەی وامان هەیە لەم کوردستانە , لە دوای راپەرینیش کارەکانی بەکاران و کەمەەی ئاوارەکان و رەکخراوی ئاوارەو ئەنفالەکان , زەر کاری گەورەیان لەو بوارەدا ئەنجام دا , لە دابەش کردنی خەراك , چارەسەری تەندروستی هاوەاتیان و زەر کاری دی , لە رەژهەاتی کوردستانیش لە سەرەتای شەش , کەمەەو چریك و پەیکار و تودە زەر نموونەی جوانیان لە هاوکاری هەژاران پشکەش کردووە , لە رەژئاوای کوردستانیش ئابوری هەروەزی بەتە دیاردەی باو ,ئەم بیرکەش بەیار بوو لە باکوریش برەوی پە بدرەت .

دەنگکان – چەن دەتوانین هەرەوزییکان بە ئەتەرناتیق ببینین، ئەو گرانە پەزەتیقانە چین کە هەرەوزییکان وەك ەتکرەوی کردەویی سیستەمە چینایەتییکە نیشاندەدەن، چ کاراییکیان لەسەر خەراکردن و بەهەزکردنی ەوتی گەانی کەمەایەتی و کولتووریی و ەشنبیریی گشتی دەبەت ؟

عەلی مەحمود : لە ئەرجەنتین و مەکسیك زەرترین پرەژەی هەرەوەزی هەیە , نەیتوانییوە ببەتە ئەلتەرناتیفی سستەمی سەرمایەداری تا هەنوکە لەو بوارە ئەزمونەك وامان نییە .

دەنگکان – چ ئاسە و ئامانجەك لە سەرهەدانی بزووتنەوی هەرەوزی لە هەرەمی کوردستان و خەرهەاتی ناوین دەبینیت ؟

عەلی مەحمود : لە رەژئاواو باکور دەیبینم , بەەام لە باشور نا , وە باقی کەرتەکانی گشتی کە تا ئەستا ماوە بە نیازن تاەانی بکەن لە 3 ساەی داهاتوودا .

دەنگکان – لە ەووی مەژووییەو، ئایا بزووتنەوی هەرەوزی لە ناوچەی لەدایکبوون و ژیانی خەت هەبووە یان بەخەت تاکو ئەستا لەنەو هەرەوزییەك ژیاوی ؟

عەلی مەحمود : من بە خۆم لە ناو کۆمەڵەی ئاوارەکان و ڕزگکراوی ئاوارەو ئەنفالەکان کاری هەرەوەزیم زۆر کردووە بە ساڵ تەمەنم بۆی تەرخان کردووە , لە سەردەمی پێشمەرگایەتیش هاوکاری جوتیاران و کارکردن لە گەڵیان بە بەشێك لە کاری هەروەزی دەزانم و ئەنجام داوە , هەموو کاتیش ئەنجامدانی کاری هەروەزی دڵخۆشییەك رو حی دەبەخشێتە ئەوانەی باوەڕیان پێیەتی , ئەمە کاری چەپەکان لەو کاتەی بە گەیشتن بە دەسەڵات زۆر لێمانەوە دوورە , وەڵێ کاری کۆتایی و هەمیشەیی نا .

دەنگکان – ئایا هەروەزییەکان تەنیا ئاووەرکردنی کۆمکی کۆمەڵایەتین، یان واوتر لەوە دەتوانن ببنە ئۆتۆرناتیڤی بەرهەمهێنان و بەکاربردنی باوی بەرجوازییانەی ئێستا؟

عەلی مەحمود : تەنها کۆمەکی کۆمەڵایەتی , بەڵام لەکاتی بە گەیشتنی هێزکی سیاسی باوەی پێی بێت , ئەوکاتە دەکرێت کارگاو کارخانەکان بە هەرەوەزیانە بەڕێوە ببردرێن وەك ئەلتەرناتیفی سستەمی سەرمایەداری .

دەنگکان – ئایا هەر ئێستا هیچ ئۆزموونکی کردەیی و جەکوتوو یان پڕاسندوو لە هەرەمی کوردستان و خەرەڵاتی ناوین دەبینیت ؟

عەلی مەحمود : لە ڕۆژئاوای کوردستان و بزووتنەوەی زاباتیستەکان لە ئەرجەنتین , تا ڕادەیەك پیادەی ئەم ئەزمونە دەکەن.

دەنگکان – چ پێشنیار و وانەیەك، ئۆزموونکت هەیە کە بیخەیتە سەر ئۆزموونی تاکو ئێستای ئەو هەروەزییانەی کە لە هەرەمی کوردستان هەن؟

عەلی مەحمود : لە ئێستای هەرەمی کوردستان ئەزمونەکان زۆر لاوازن لە ئێستادا کاری هەرەوەزی بە هەیمەنەی باڵادەستی بیری سیاسی ئیسلامی و لیبراڵی پاشەکشە بە هەر بیرکردنەوەیەك وا کراوە , کاری هەرەوەزی پەیوەندی ڕاستەوخۆی بە کارو چالاکی چەپەکانەوە هەیە , ئەمانیش ئێستا لە پەراوێزی سیاسی کوردستاندان .

دەنگکان- دوا پرسیاری ئێم جارە، چ پەیام و ڕێنوونییەکت بە چالاکانی هەروەزییەکان هەیە ؟

عەلی مەحمود: لە کۆمەگایەکدا هەیمەنەی بیری ئەنتی هەرەوەزی زاڵە , بەردەوامی باشترین وەڵامدانەوەیە.

تەوەری دەنگکان سەبارەت بەکاری هەروزی ... نووسەر : تاهیر ڕەحیم

کورتەیەك بە ناساندنی هەروزی :

هەروزی دیاردە و بوونەکی مژووویی و جیهانیی هەیە، هەرچەندە زۆر جار ڕەنگ و دەنگی سڕدەمی سەرهەڵدانەکەی خۆی گرتووە؛ هەندێك جار وەك خەکەمەکیی ئایینی گروپە ئایینی و ڕۆشنبیرەکان دەرکەوتووە و هەندێك جار وەك خەکەمەکیی خۆڕسکی و گوندەکان دەرکەوتووە و هەندێك جاریش وەك خەبەسی کەمڕەو هاوچەرخەکان لە سڕدەمی جەنگەکان و قاتوقڕیی وشکە ساڵەکان دەرکەوتووە، بەڵام لەنێو هەموو سڕدەمەکان هەروزی و بیرکە و ئاوەزی ژیانی هەروزیی بەجۆرێك بووەتە هەبووە .

لەنێو ئەم ڕەوتگارەش لە هەرەمی کوردستان خۆریکە لەنێو دەروونی قەیرانە ئابووریی و کولتووریی و مۆراڵیی و ئامیاریی و جەنگیی-سەربازییەکان بەجۆرێك هەروزییەکان و بیرکەی هەروزی کەمڕەیەتیی وەك ئەڵتەرناتیڤێك خۆی دەردەخاتەوە. سایتی دەنگەکان وەك بەندگەی دەنگە ڕۆشنبیر و ڕەخنەگر و ناسازی و بەهەڵوێستەکان بە ڕۆشنایی خستنەسەر مژووی بزووتنەوە و بیرکە هەروزییەکان لە هەرەمی کوردستان و ناوچەکە ئەم تەوەرەیی بە گفتگۆ و لێدوان لەو بارەوە کردووەتەوە، بە هیوای سەرهەڵدان و دروستبوون و دروستکردنی دیالۆگ و لێدوانیی جەماوەریی و کەمڕەیەتیی لەبارەی هەروزی و بزووتنەوەی هەروزی وەك ئەڵتەرناتیڤ.

لەردا بە زنجیرە وەڵامی نووسەران و چالاکوانانی بواری هەروزی بۆاو دەکەینەوە. 2

بەڕێز : تاهیر ڕەحیم

دەنگەکان- سەرتا ئاگەر بکرێت کورتەیەك لەبارەی ئابووردووی چالاکی خێت و ئاراستەی بیرکردنەوەت بە خوێنەران بگەیتەوە؟

تاهیر ڕەحیم – زەر جار لە کاری هەروزی گشتی و تایبەتی بەشدار بووم. لەلادە بەهەروزی خانووی جوتیارەکانمان سواق دەدا. یان لە دروستکردنی پرد و جادە و خانوو دروستکردن....
کاتەکش هاتمە ئەوروپا هەوڵمدا بە کەمەک کارەک ئەنجام بدەین. لەگەڵ کەمەک هاوڕێکخراوەکی نافەرمیان دروستکرد بەناوی سنوور بە ئاوەی کارەک بکەین سوودی گشتی تێدابێت. کە بوونەیەکمان لەماڵی کاک مەحەمەد خەرولڵە و د. مەدیحە سەفی بە ئامادەبوونی (کاکی خەم، هەروەها. د. دانا. کاک هاوڕێ زەنگەنە، نەسرین بابان، خانمە داودی) کرد. بەیارماندا کەمەکی ئاوارەکان لە باشوورو ڕۆژئاوای کوردستان بکەین. بگومان بەبەشداری کەمەک خەکی خەبەخش و هەندەک لە حزبەکانی ئەمانیا .
توانیمان ساڵی 2014 لەسەرتاسەری ئەمانیا 7 لەری کەلوپەلی زستانە بنەرینەوە. دوو لەری بە ئاوارەکانی کوبانی لە شاری سورچ و باتمانی باکوری کوردستان. پێنج لەری بە ئاوارەکانی شەنگاڵ بە ئاوەی حکومەتی هەرێم و حزبەکان یارمەتمان بدەن. تەچووی ئاو لەریانە کەکرایەوە. کەمەلەی پزیشکانیی کورد لە ئەلمانیا هاوکاریکی باشی ئەمەیان کرد. زیاتر لە 12 هەزار ئەیرەیان بەخشی..
. دوایش ساڵی 2105 دوو لەری تر لە شاری کەبەنز و بەرلین پەداویستی نەخشخانە لە قەرەوێ و عارەبانەی نەخش.. بە باشوری کوردستان ناردمان یەکەک لەو لەریانە گەیشتە نەخشخانەی کەبانی ئاویتریان بە نەخشخانەی فریاکەوتنی زاخۆ. ئاوانەی هاوکاری ئەمەیان کرد بەیەک ئامانج و بۆ ڕای جیاواز بەشداربوون

دەنگەکان – "بزووتنەوەی هەروەزی" ئەم دەستەواژەیە بە تە چی دەگەیەنێت ؟

تاهیر ڕەحیم – پێشکەی حزدەکەم ئاوە بڵێم کاری هەروەزی بەمانای ئاوە دەت کەمەک کەس بەئامانجکی هاوبەش پێکەوە کارەک دەکەن لەپێناوی بەرژەوەندی گشتی یان تایبەتی. ڕەنگە بە ئەنجامدانی دروستکردنی پردێکبەت کە هەموو سوودی لێدەبینێت، یان تایبەت کەسێک سوودی لەوەرگرێ بە نموونە هاوکاری و هەروەزی کەسێک لەکاتێکدا خانوێک دروستدەکات .
لە هەموو کەمەگاکاندا کاری هەروەزی بووە. لە کەمەگای کشتوکاڵی زیاتر دەرکەوتووە. جووتیارەکان بە هەروەزی بە جادەکردن یان دووریندەوە... کاری هەروەزی گیانی هاوکاری و خۆشویستی لەنێوان

تاکەکان دروستدەکات. کاری هەرەوەزی بەخواست وئارەزوو، خەبەخش پێکدێت بەدروستکردنی فشار.

دەنگەکان – بۆ بۆچوونی تۆ هەرەوەزییەکان ئامرازی ڕیفەرمکردن یان ئێتنەرناتیڤن؟

تاهیر ڕەحیم – هەروەزی نە ئامرازێکە بۆ ڕیفەرم وە نە ئامرازێکی ئێتنەرناتیڤە. ڕیفەرم نییە وەک ئاوەی بەشداربێت یان هەستێت بۆ ڕیفەرمکردنی سیستەم. هەروەهاش ئێلتەرناتیف نییە بۆ دەسەڵات. لەباشترین سیستەمی سیاسی و حکومەتی ئەوروپا کاری هەرەوەزی دەکرێ. هەندێک جار قوتابخانەیەک هەڵدەستێ بۆ پاکردنەوەی ڕێگایەک لەناو دارستان .. کاری هەروەزی بۆ واتای کۆمەڵایەتی دێت بۆ ئاوەی گیانی هاوکاری و پێیوەندی و خۆشەویستی دروستبکات. وا لە مرۆڤکان دەکات چێژ لە ژیان ببینن کاتێک پێکەوە کار دەکەن . هەندێک جار کاری هەروەزی بۆ هاوکاری دەسەڵاتێ بەنموونە لە دارستانێک کەسێک وندبێت خەڵکی ئاو ناوچەیە یارمەتی پۆلیس دەدەن بۆ دەزینەوەی کەس ونبووەکە. یان لەکاتی لافاو یان سووتانی دارستانێک خەڵک بەشەویەکی هەروزی یارمەتی دامودزگاکانی دەوڵەت دەدەن. کاری هەرەوزی دەبێتە هەی یارمەتی قوربانیەکانی جەنگ. یان نەخۆشەکان.....

دەنگەکان – کەسانێک پێیان وایە ئەم کارە هەرەوزییانەی کە لە ناوچەی خانەقین دەستی بە براوە، لە بنچەدا کاری دەسەڵاتو دەبێت فشار بۆ دەسەڵات ببرێت لە جیاتی کاری هەرەوزی. ئەی ئاوە ئەم چۆن دەبینن؟

تاهیر ڕەحیم – ئەم پاساوە بۆ کەسێک نایەوێت بەشداربێت. وەک لەپرسیاری پێشووتر باسمکرد لەوڵاتانی ئەوروپا بەسەدان ڕێکخراو هەیە بۆ کاری هەروەزی. خەڵکی ئەوروپاش دەتوانن بڕۆن دەسەڵات توانای زۆرە و پارەی زۆرە با حکومەت ئاو کارانە بکات. گەر وا بیرکەینەوە ناتوانینن کارێکی مرۆیی ئەنجام بدەن کاری هەرەوەزی مرۆڤدۆستیمان بۆ دروستدەکات. ئەم دوو لاری پێداویستی لە قەرەوەڵمان نادەوە یەکێکیان بۆ کەبانی ئاوی تری بۆ زاخۆ. گەر بڵێن پارتی گەندەڵە با پارتی قەرەبوو دابین بکات بۆ نەخۆشخانەکان ئەی تاوانی نەخۆشێک چییە قەرەبوو نییە، ناچارە لە سەر زەوی بخەوێت؟ وەک لە هەندێک لە نەخۆشخانەکانی کوردستان ئەم دیاردەیە هەیە.
کولتوری هەروەزی بەشەویەک خەرسک لەرابردوو لە لادێکانی کوردستان جوتیارەکان پیادەیان دەکرد. بەنام ئەم دەسەڵاتە چەند بووتە هەی

هەردانی سامانی گشتی وەک، ئاوهاش بووە هەی کوشتنی بەها جوانەکانی کەمەگا. لەناو کەمەگای کوردی باو بوو لەکاتی تەنگانەدا یارمەتی یەکتر بدەن... بەهەی ئەو دەستاتە گەندەڵی لەجیاتی کاری هەروەزی، گیانی تاکپەرستی و خۆپەرستی دروستکرد، وای کردووە هەر خەزانەک هەر بە خەی بژێت لەناو خەزانەکش هەر براو خوشکەک بەخەی بژێت بەئەوەی گوێ بەوە بدا براکەی یان خوشکەکەی هەیەتی یان نا، هەژارە یان برسیەتی. لەبەرئەوە ئەرکی خەڵکی رەشنبیرو مرۆڤدۆست ئەوەیە چۆن ئەو گیانی خۆویستی و تابەیاییە لە رەگەی کاری هەروەزی زیندووکاتەوە. کاری هەروەزی دەبەتە هەی بەرزکردنەوەی ئاستی وشیاری خەڵک...

دەنگەکان – دوا پرسیاری ئەم جارە، چ پەیام و ڕەنوەنییەکت بە چالاکانی هەروەزییەکان هەیە ؟

تاهیر ڕەحیم – دەبێت هەموو ئەوە بزانین کاری هەروەزی بە تاک ناکرێت. بەڵکو بە کەمەڵەک کەس دەکرێ کە هاوکاری یەکتر بکەن.
– لەبەر ئەمە گرنگە لەکاری هەروەزی نابێت تاک ڕەهەی گرنگی پێبدرێت، بەو واتایەی تاکەک بە ناوبانگ یان سوودی خەی بیقەزێتەوە. هەروەها دەبێت کارەکان شەفاف بێت. بەتایبەتی چۆنێتی پارەکەکردنەوە، بە ئەوەی ببێتە جەی متمانەی خەڵک، نابێت ئەو کارانە ساختەی لێبکرێ، نابێت بە کاری حزبی و سیاسی بەکاربهێنرێت. نابێت بە حزبی بکرێت.
–

تاهیر ڕەحیم ئەمانیا
26/02/2017

پشمەرگایەتی .. مزگەوت... دشاد تاقانە

دەڵێن ماڵی خوایە بەنام ببووە ماڵی پشمەرگە، شەوان لەی دەخەوتن ژانیش لەبن دیوارەکانی دەحەوانەوە واتە بەهاوینان لەسێبەری و

زستانانیش خۆ بەبەر بەفرچکەدان. سەرکانی و بن داربی یان توەکانی لەسەر تاتەکەی جێی فڕنک و هەندێ جار سەرخەوشکاندن بوو. مزگەوت خاڵی یەکگرتنەوەی هەموو میوانانی گوندی بوو ئەگەر کاتی ژەمیش بهاتبا یەکەک لەگەڵ خۆی دەیبردیەوە ماڵ بەفەرموو فەرموو. هاوینان لەسەر بانەکەی دەنوستن، زستانان لەسەر بەڕە و کەمبار و مافور و لبادەکانی سێبەی داریان گرتەدا کاتژمێرەک ئارەقەی پێدەکردی و چار پێنج کاتەکەی دیش لەسەرمان ڕەق دەبووبەوە. خۆی مزگەوت سەنتەری گوندی بوو لەکۆوە بهاتبای ووو لەوێ دەچووی! هوتڵڵکی بەلاش و دەرگا کراوە بوو لەووی هەمووان. بێ نانی ئاواران لەکام ماڵ دامەزرابان پێشمەرگەکان هەرلەوێش بەتانیەک یا لێفەکیان لەگەڵ خۆیان دەینا لێ نوستنی مزگەوتێ، سبەینێش لێیان دەبردنەوە و نانی بەیانیشیان لا دەخواردن. ئێوارەیەک گوندی شیرێ دڵی بالیسان مێوانداری شەوێکی کردم لەگەڵانەوە بەرەو دەشتی کۆیە، چوومە بەردەرگای ماڵێک تەنیا داوای پێخەفم کرد؟ ژنەکە لەسەر بانیەوە بەتوڕەیی گوتی: نیمانە. ئەمنیش! دەمزانی ئەو ناوچە لانکەی سەرەتای شۆڕش بووە و بەپێشمەرگەوە زۆر ماندی بوون، جارەکی دی بێزاربوون داوام کردەوە؟ ژنە گڵی پێنەدام دیسان گوتی: نیمانە! جارا دینێ پێشمەرگە دوو بەتانی بەوریان بەرد و نەیانهیناوە بەخۆ چووم لەشاخی هینامنەوە، وەت نادەم و ئەتم: کو نیتانە ئەوە نیە دەرێی نایدەم، ئەدی لێتان بەچی دەنوون؟ حریتەکی لێدا و گوتی: بەووتی.

Dlshadtakana@yahoo.com

ڕاپێنکی ترمان دوێت … ئەرسڵان مەحمود

ئێوەی دەسەاتك دگەت،"شەشە"نێ، کەبڕایتێ. دشتئو کەبڕایتیێ لخێدا، واتا لگوتارو لفەمدا، هگری کارو،نامو، خستگڕایی شەش بت، بنمونێ لتبلیغات و بانگوازوئدبیاتدا، بام لپاکتیك و نگدانوەدا، وشك و، وت و، واتێ. ئێوەی شەش لواقیعدا دبێ بگەت، بتنها هر

دەستەبات نیەلەژاستیدا، بەڵکو گەلاڵەکردنی هزری و، هەنانی ئاراوەی هزراندنەخۆشگونجاوەکانە بۆ گەیانکاری ڕیشەیی لەواقیعدا. شەرش بەماناحەقیقیەکەی ئەوەیە خاك و خەڵکەکەی بەیەکەوە ڕزگارو ئازاد بکات و، بیانخاتە سەر شاڕگەی گەشە ژیاری و فەرهەنگییەکەمایەتی وسیاسی و ئابوریەکان، نەك فت و فەرهودی بکات.
شەڕش و، ئاپۆینەکەی بەهاری"1991" ڕەشنە ڕزگارینیشتیمانی بەدیهێنا، بەڵام وەك ئەوەی هونە سەرئەنجام نایتوانیخەڵکەکەی ڕزگار بکات. دور لەنادیدگرایی شکۆی پێشمەرگەوئاپۆیوانی هاوپشت و گیانبازی شەهیدە سەربەندەکان، ئەوەیهەشمەندانە بەوانە، بەهونی ئەو دەبینەت ئەوەتا ژینگە سیاسیەکەدوای دو دەیەو نیوو هەشتا لەشوێنگەو شارو دێهاتەکانی وەاتدا،وەکیەك نیە بە هەر کەسەك لەماف و ئازادی ژیانکردندا. ئاستەستەمکاری و، ستەمکارانی وەاتبەدەر کرد، ئازادی بەدیهێنا، بەڵامئایا ئاونانی دوژمنە ستەمکارەکە، کۆتایی بەکاکەڵەی ستەمکاری هێنالەواقیعدا؟ بەڵام ئایا هاتنە ئاراوەی ئازادی لەفەزا گشتیەکەدا،هاوتایە لەبەدیهێنانی ئازادی خود لەخۆدا؟ ئایا جیاوازییە هەگەزی وچینایەتییەکانی کاکردنەوە؟ ئایا ئیزافەی خستە سەر هەبوونیمرۆیی لەخۆدا، ئایا سەرخان و ژێرخانی ئابوری ولات، دامەزراوەگەلی و کارگێریەکانی وەات، خزمەتگوزاری و ژیانکردنی خەڵك، هەربەجیددی لەهەڵکشاندایە یا لەداکشانە؟ ئایا ئەوەی حوکم دەکاتچییە؟ سیستەم یا عورف؟
وەاهەکە هونە، چونکە وەها ماف و ئازادیەك لەگشتیدا، هەشتابەدژی دەستەبات و بەرژەوەندیە گشتیەنەتەوەیی و نیشتمانی ونەرێتیەکان، ئەژمارو پێناسەو تەمەتبار دەکرێت، لەبری خەڵك وەهەندگرایی لەحکومەانێتیکردندا، هەژموونی تاك هەهەندوخەڵگرایی هەیمەنەی بەسەر تەواوی جومگە هەستیارو بەیاربەدەستەکانی حکومەتدا کردوە، هەشتا لەژێر ئەو دروشمە قەناعیوك: ئەمە ئازادیمان بە هەناون، هەر بەئەمەیش دەپارێزرێ و، ئەگەرلەسەری بڕان، لەتان وەردەگرینەوە" نەهێگە بەکەس ئەدەن پولەکەدابزێ و، نەخێشیان پێنتەك دەنە خوارێ، لەبەر ئەوە، ئەو لەخەمارێ بینەو بەباکیەی هەیە بەرامبەر بەواقیع، شتەك نیەسەرسورهێنەر بێت، چونکە ئەگەر هەکارێ هەرە سەرکیەکە، خەیلەناپەڕگرامکراوی هەر لەسەرتاوەی شەڕش یا لەڕەفتارو گوفتاروئەدای ناعەقانی سەرکردایەتی سیاسیدا ببینەتەوە، ئەیهەرسهێنانی بەرپرسیارێتیە شەخسیەکە وەك تاك وەك خود چیەدەگوزەرێت لەگەڵپانکەدا، ئەگەر تا دوێنە دەستبژێرەك هەکاربووبن، مەگەر ئەمە هەمووان بەشداری ئەو زوڵم و زۆری و گوناهەبەکەمەکراوە نینە لەواقیعدا.
ئەوەی جڤاتەك بەڕەوە دەبات، هەر خۆی لەرزامەندی

تاکۆسپکهنارۆکانیدا نابینێتەوە، تەنها لایەك كاتدا نەبە، ئەویش ئەوەیە وەك یەك جەستە بەیەك ئاراستەدا بەوات، مەرجە ئەو جەستەیە بەوئاراستەیەدا بەوات هەزە مزنەكە ئاراستەی دەكات. ئەو هەڕەشبریتییە لەرزامەندی زەرینە، ئەگەر نا رەگەی تەناچێت بتوانێت وەكیەك جەستەو یەك جڤات ەكار بكات. ئەو جەستەیەی رزامەندیهەریەكە لەو تاكانەی لەسەرە لەو جەستەیەدا یەكیانگرتووە،رەككەوتون لەسەر ئەوەی بەو شەویە بێت، بەو پەیەش هەموانپابەندن پەوەی لەرەگەی ئەو ەرزامەندییەوە كە لەلایەن ەزرینەوە پەیگەیشتوون، ئامانجی گەورەی مرۆڤ كاتێك دەبێت بەبەشێك لەوكەمە و كەمەگەیەی دەیەوە ژیانبكات لەناویدا، بریتییەلەچۆڕوڕگرتن لەسەرومالیان لەسایەی ئاشتی و سەلامەتیدا،مەزنترین ئامرازو شەواز بۆ ئەنجامدانی ئەوەش بریتییە لەیاساچەسپاوەكانی ناو كەمەگە. یەكەم و ەسەرەكیترین یاسای ئاشكرایسەرجەم وەات دەبێت بریتیبێت لەچەسپاندنی دەسەاتی یاسادانانێك پەكخستن و لەناوبردنی، بەم عیبارەتەبە، ەاەینەكی ترماندەوە، ەاپەینەك لەپەناو ەامایەندانا، لەپەناو دامایەندا، دامایەنەوەبەها باوەكان لەتەواوی كایەو مایە كارگەری و كەمەایەتییەكاندا.

ئەمە شەی براکوژی نیە … ئاسەکەمال

ئەمە ٣ئازاری ٢٠١٧ جارەکی تر شەە لە نەوان میلیشیاکانی پارتی و پەکەکە لە ناوچەی شەنگال لە خانسور هەگیرسا. ئەمە شەی براکوژی نیە، بەکو شەی دوو میلیشیایە لەسەر کەنترەە و ئیدارەی شەنگال. خەکی یەزیدی و شەنگالیەکان کە هەشتا بریەنی داعشیان سازەنبوە و لە ناوچەی شەی داعشدان ئەمە بونەتە قوربانی شەی ئەم براناسیونالیستانە. بەام ناسیونالیزمی کورد شەکانیشی بەناوی براکوژیەوە دەکا تا پیرۆزی خەی لەکەدار نەکا و ناوەرۆکی شەکەیان لە خەکی کوردستان بشارنەوە.
پارتی و پەکەکە دوو هەزی چەکداری ناسیونالیستن کە هەرکامەیان هەوڵی سەپاندنی قەمەوی دەسەاتی دەدا لە شەنگال و لە

شۆڕشگانی تری کوردستان و هەرکامەشیان لە میحوەرێکی دوو قوتبی تورکیا و ئێراندا لەناوچەکەدا ڕاوەستاون. بارزانی لەگەڵ تورکیادا برایە و پەکەکەش لەگەڵ ئێراندا دەستە. ئەمە دابەشبونی خانەوادەی ناسیونالیستی کوردە کە لە مێژووی نزیک و دووری یەک سەدیدا هەمیشە شەڕی براکوژی بەشێکی جیانەکراوەی بوە و هەرکامەیان بونەتە پردی پەیڕەوی دەوڵەتێکی سەرکوتگەری ناوچەکە.
پارتی کە کۆنترۆڵی دەسەڵاتی لە هەرێمی کوردستاندا کردوە و لە بەشەکانی تری کوردستانیشدا هێز و حزبی لە دەوری خۆی کۆکردەتەوە و دەیەوێ وەک هێزێک لە عێراق و سوریا کە هاوسەنگی و سنورەکان ناجێگیرە بە پشتیوانی تورکیا و سعودیە وەک دەسەڵات وهێزێکی ناوچەیی خۆی بسەپێنێ. هەرچی پەکەکەشە بە جێگیربونی دەسەڵاتی لە کانتۆنەکانی ڕۆژئاوا لە سوریادا و بە پشت بەستن بە هێزی میلیشیایی لە کوردستانی عێراق دەیەوێ ،وەک هێزێکی ناوچەیی و دژ بە تورکیا و ناچارکردنی بە دانوستان لەگەڵیدا،دەوربگێڕێ. هەربۆیە شەنگال یەکەم شوێنی شەڕ و ئاخر شوێنی شەڕی براکوژیەکەیان نابێ .
بەڵام پارتی و پەکەکە برای کەس نین لە کوردستاندا بەکو ئەوان برای دەسەڵاتدارێتی حزبەکانیانن. ئیدارەی پارتی و یەکێتی دوژمنی نان و ئازادی خەڵکی کوردستانن لە عێراق و ئیدارەی پەکەکەش لە ناوچەی میدیا و لەڕۆژئاوا نیاری هەر کەس و لایەنێکن کە ملکەچی فەرمانی ئەوان نەبن.
ئەم میلیشیا ناسیونالیستانەی کورد ستراتیژی دامەزراندنی دەوڵەتی سەربەخۆی کوردستانیان نیە تاوەک براێیک بکەون لەسەر حوکمەتکردن بەسەر خەڵکی کوردستاندا ،هەربۆیە شەڕی براکوژی لەسەر دابەشکردنی ناوچەکە و پارچەکانی کوردستان ئاکامەکی ئیدارەی میلیشیاییانە لە کوردستاندا. شکستی کۆنگرەی نەتەوەیی یەکێیان و دابەش بونیان بەسەر بڕەکانی تورکیا و ئێراندا بەگەڵی ئەم ڕاستیەن.
خەڵکی کوردستان پێویستە دژی ئەم شەڕەی پارتی و پەکەکە بێت و داوای پاراستنی ژیان و گیانی خەڵکی خانەسورو شەنگال و ناوچەکانی شەنگال بکات.

چۆلەکانی بەهەشت ... سمکۆ ئەحمەد

بمبورن
چەکۆلەکانی حەوشەی منالیم
بمبورن
زەرم ئازارداون
کاتێك ئیوە لەسەر
لقی دارە لاستیکەکەم
وەنەوز ئەیبردنەوە
ئیمە بەدوای خۆکە بەردەکدا
دەگەڕاین تاتوڵەیی منالیمان
لەنەوسنگی پچووکی ئیوە
خاڵی کەینەوە
تکایە بمبورن
بە زەرنەقوتە چاو زەق و
دەمزەردەکانتان پێئەکەنین
کاتێک لەسەرلەپی دەستی
سنەوبەر حەزینەکە وەک زەنگیانە
دەکەووتنە خوار..!
دەکەووتن و شارە میلوورە سوورەکان دەیانخواردن
تکایە بمبورن چۆلەکە حەزینەکانی
ووڵاتە برسی یەکەم
دوای دواڕۆی ئەوە
دوای کەڕۆی ئەمە
منیش خەم ودارەلاستیکە پچڕاوەکەم
وەکو ئەوە سەرم هەڵگرت
با ـ وانەی دەنگی پە ووتم
شەوونمیش وانەی رەنگ
ئیستا بە گوە ڕەنگ دەکەم
ئەستا بە چاو قسە ئەکەم
پەیمان بە گەر ئەمجارە هاتمەوە
بە گوڵە نازنازەکان پەڕەکانتان
ڕەنگ بکەم
لەو رەنگانەی پەتان خۆش..!

دەمی زەردی زەرنەقوتت
بە دەمشەر ئاڵ و سوور کەم
بەس ئەمجارە بەموو...
لەگەڵ کەوتنە خوارەوەی هەر زەرنەقوتێکت
وەک سمێڵە بڕوە هەڵانت هەڵبزنم و
بە باوەشتی بهێنمەوە
بەس ئەمجارە
بەس ئەمجارە
با بەموو....

سمکۆ ئەحمەد

هەنگاریا پێشنیاری توندترین یاسا بۆ سنوردارکردنی شاوی کۆچ بۆ ووڵاتە دەکات

پاش ئەوەی حکومەتی هەنگاریا بڕیاریدا کە پڕۆژە یاسایەك بەمەبەستی دەستبەسەرکردن و گواستنەوەی هەر کۆچبەرێك نایاسایی کە دەچێتە ئەو ووڵاتەوە پێشکەش بە یەکێتی ئەورووپا بکات ، لێکخراوی هیومان ڕایتز ڕەچ لە ڕاگەیەندراوەکدا هەشداریدەدات کە کە ئەگەر ئەو پڕۆژە یاسایە بخرێتە بواری جێبەجێکردنەوە ، حکومەتی هەنگاریا دەتوانێت سەرجەم کۆچبەرانی ناو ووڵاتەکەی لە کەمپەکانی سەر سنوری ووڵاتەکەی لەگەڵ سربیا کۆبکاتەوە و جموجۆڵی کۆچبەران لە ووڵاتە سنوردار بکات.
ئەم پڕۆژە یاسایەش کە توندترین ڕووشۆن لەبەرامبەر کۆچبەراندا لەسەر ئاستی ئەورووپا لە خۆدەگرێت ، هاوشێوەی ئەو ڕووشۆنە تواندانەیە کە حکومەتی ئوسترالیا لە بەرامبەر کۆچبەرانی نایاسایدا پیادەیان دەکات بەجۆرێك کە هیچ وادەیەك بۆ مانەوەی پەناخوازان لە کەمپەکاندا دیاری نەکراوە و هاوکات بەردەوامە لە سیاسەتی گرتن و گواستنەوەی کۆچبەرانی دەریایی قاچاخ بۆ ئەو ووڵاتەی کە بەبەلەمەکە لێوەی هاتوون.

ووتەبێژی حکومەتی هەنگاریاش هەبوونی پێژە یاساکە پشتڕاست دەکاتەوە و دەڵێت بەگوێرەی پێژە یاساکە ، کڕچبەران لە پەناگاکاندا دەستبەسەردەکرێن تا ئەو کاتەی کەیسەکانیان یەکلایدەکرێنەوە و هەر لە کاتیشکیشدا هەر پەنابەرێك دەتوانێت گەڕانەوە بۆ وواڵاتەکەی خۆی هەبژێرێت.

سەرچاوەکان : ماڵپەڕی گاردیان ، هیومان ڕایتز ڕچ

ئامادەکردنی: هێژار